

ILIE BOGDESCO – PROMOTOR AL GRAFICII DE CARTE ÎN ANII 70-80

Silvia TURCHIN^{1*}

¹*Universitatea Tehnică a Moldovei, Facultatea Textile și Poligrafie, Departamentul Design și Tehnologii în Textile și Poligrafie, gr. DTP-181, Chișinău, Republica Moldova*

*Autorul corespondent: Turchin, Silvia, silvia.turchin@ntp.utm.md

Rezumat. *Lucrarea prezintă rezultatele studiului privind valorificarea activității maestrului în grafica de carte Ilie Bogdesco. Artistul a fost consemnat de criticii de artă, colegi, drept marele maestru al gravurii, caligrafiei, picturii murale și al graficii unice de carte, irepetabil prin impetuoșitatea de reprezentare vizuală. Cunoașterea creației lui Ilie Bogdesco este imperios necesară pentru descoperirea graficii de carte din Republica Moldova în evoluția sa, tehnicile grafice, maniera stilistică de reprezentare.*

Cuvinte cheie: *maestru, grafician, ilustrator, caligraf.*

Introducere

Ilie Bogdescu-grafician, caligraf, pictor și nu în ultimul rând unicul artist plastic moldovean membru titular al Academiei de Arte din fosta URSS, care s-a născut pe data de 20 aprilie în satul Butuceni. De asemenea, a fost graficianul genial și autorul a numeroase ilustrații realizate pentru circa 100 de cărți, renumite și cunoscute mai ales în arta europeană [1, p.150]. Prin activitatea sa în calitate de grafician, maestrul pune bazele unei noi interpretări artistice stilistice în grafica de carte, într-o manieră irepetabilă, inconfundabilă.

Creația lui *Ilie Bogdescu* a fost relectată în zeci de monografii și cataloage, în sute de articole și numeroase publicații care au apărut la Chișinău, Sankt Petersburg și Moscova care denotă pas cu pas parcursul creației maestrului - începând cu edițiile de carte-manuscrite la ediții rare, tipărite, cu gravurile originale ale graficianului, dar și ediții unicate, cu care avea să încheie activitatea sa ca maestru. Aplică în creațiile sale maniera stilistică proprie inspirată din cultura și istoria epocilor precedente. A fost un adept al picturii clasice, din această cauză își perfecționează măestria în gravură pe cupru, domeniu foarte complicat și uitat de numeroși graficieni. *Ilie Bogdescu* poate chiar prin acest lucru a fost diferențiat de alți ilustratori, fiind tot timpul un pictor genial și exclusiv de talentat, cu o viziune diferită și un stil propriu.

În „Albumul *Ilie Bogdescu*” s-a manifestat și în calitate de teoretician, scriind câte o prefață pentru toate cinci capitole ce se formează conținutul ediției, intitulate: *Desen, Artă monumentală, Grafică de șevalet, Ilustrație, Caligrafie*, textele făcând aluzie la experiența profesională personală și la concepțiile sale despre artă [2, 3].

Grafica de carte pentru ediția „Călătoriile lui Gulliver”, de Jonathan Swift

Pe parcursul activității îndelungate creatoare, maestrul a practicat diferite tehnici de lucru și a folosit diverse materiale: desenul în creion, cărbune, laivul, acuarela, guașul, monotipul, tempera, picture în ulei, linogravura monocromă și policromă, gravura în metal (pe plăci de cupru), acvaforte hașurat, acvantina, gravura cu acul, tehnica mixtă, dar desigur cele mai frumoase și interesante lucrări le-a obținut în ciclul de gravare în metal, în tehnica taidus, tăiate cu dălțița pe plăci de cupru. În această tehnică grafică, cam rar întâlnită în prezent, care necesită foarte mare efort și abilități profesionale din partea maestrului, au fost realizate ilustrațiile la cartea „Călătoriile lui Gulliver” de Jonathan Swift, apărută la Editura „Lumina” (1970), în care artistul a dezvăluit mai expresiv conținutul cărții a marelui satiric, personajele literare, detaliile și particularitățile epocii [1, p.152]. Simplitatea și precizia disponibilă a ilustrațiilor, desenelor sale ascund un proces foarte greu al căutarilor personajelor principale, acțiunilor și altele.

De cele mai multe ori momentul decisiv joacă paleta sa de culori cromatice și tehnica executării. Într-un caz, acestea sunt pensula și cerneala neagră, capabile să ilustreze exprimarea gândurilor sale și a emoțiilor, și expresivitatea plastică, tonalitatea. Liniile hașurate din „Călătoriile lui Guliver” este mai circumstanțială, precisă și detaliată. De asemenea, sunt bine definte cu ajutorul acestor linii și umbrele expresivitatea persoanelor, acțiunile sale și atmosfera ce persistă în imagini.

Grafica de carte pentru ediția „Don Quijote” de Miguel de Cervantes

Grafica Maestrului este de o mare varietate plastică și tematică, manifestă în cea mai mare parte în ciclurile de ilustrații la operele scriitorilor literaturii clasice atât universale cât și naționale, la creații literare de origine folclorică, a diferitor scriitori contemporani cum ar fi: „Don Quijote” de Miguel de Cervantes.

În anul 1998 la expoziția personală de la Muzeul Național de Istorie maestrul Ilie Bogdescu prezintă lucrarea „Don Quijote” de la Mancha. Varianta finală include numeroase gravuri în aramă și două frontespiciuri. Lucrarea este caligrafiată manual, incluzând ilustrații realizate în gravură de aramă, tehnica cea mai preferată a artistului. În toate ilustrațiile lui Ilie Bogdescu, Don Quijote apare complet diferit: în unele scene se asociază cu chipul lui Isus Hristos purtând crucea unui luptător pentru dreptate, iar această asociere se datorează redării expresive a emoțiilor pe fața personajului principal. În alte gravuri, Don Quijote, ca un cavaler despica întineric, lăsând în urmă lumina, în altele îi creează o iluzie a unei energii, atmosfere ce nu este sigură, parcă este lipsită de dreptul de a se avânta în luptă, de a-i proteja pe cei îndurați și umiliți, astfel este primul pictor (ilustrator) care îl redă pe Don Quijote complet din alt punct de vedere [1, p.153].

Prin urmare, Sancho Panza, Dulcinea del Toboso și alte personaje sunt tratate într-o măsură oarecare cu un umor fin, care de asemenea pune în valoare trăsăturile individuale și comportamentul lor. Don Quijote, personajul principal al lui Ilie Bogdescu apare deseori pe fundaluri indecise [2, p.153] spațiul fiind negru, sumbru, aduce o notă dramatică, fără legătura cu mediul real, cu grijile, bucuriile și neplăcerile cotidiene. Astfel, acțiunile, prin contrast, devin dacă nu ridicole, atunci expresiv de ridicole. Unicitatea și valoarea deosebită îi conferă acestei ediții textul caligrafic, scrise cu caractere cursive în limba italiană, având ca precursori renumiții autorii de ilustrații din diverse timpuri, cum ar fi: Salvador Dali, Francesco Goya, Pablo Picasso. Prin urmare, aceasta a fost ideea principală a realizării artistice: interpretarea simbolistică a temei abordate, monomentalismul ei, formele expresive, clarobscurul prin contrastul de alb și negru, intensitatea complexă a luminii și în sfârșit perfecțiunea desenului. Maestrul Ilie Bogdescu spunea că, chipul cavalerului tristei figure creat de către de Cervante, e prea complet și important fiind axat pe valorile genarel-umane. Au fost numeroase gravuri pentru ambele volume Don Quijote, dar de fiecare dată maestrul dorește să o ilustreze din nou pentru a simți și trăi emoțiile pe care le-a expus pe foaie.

Concluzii

Indiferent de diferențele de opinii trebuie să recunoaștem că, în materie de ilustrare a edițiilor de carte maestrul a fost desăvârșit, iar studiul operei grafice realizate vă contribui la valorificarea și promovarea ei.

Conducător: Viorica CAZAC, conf. univ., dr.

Referințe

1. ТРЕТЬЯКОВОВ, В., БОГДЕСКО, И. *Дон Кихот. Создание образа. Ил. И. Т. Богдеско.* Санкт Петербург: Вита Нова, 2011.
2. *Круг за кругам.* Alcătuitor Natalia Bagrova, Chișinău, 2014 (G. Bosenco, autor al studiului introductiv).
3. ГРИГОРИЕВ, С. БОГДЕСКО, И. М.: Советский художник, 1970.